

Efterår med udfordringer

Af bestyrelsesformand Jørgen Skeel

Trods et vådt efterår og vanskelige optageforhold i stort set hele Europa har avlen været god, og der meldes om en høj kartoffelmelsproduktion. På AKV så det efter sommeren ud til, at vi ville få en meget stor produktion, men den megen nedbør i eftersommeren satte tilvæksten i stå, og efterfølgende har de fleste avlere haft meget vanskelige optageforhold, og kun efter en ekstraordinær og dyr indsats er det lykkedes at få kartoflerne bragt til fabrikken i Langholt.

De europæiske lagre af kartoffelmel var tomme op til kampagnestarten, og prisniveauet var meget tilfredsstillende. Det var rigtig interessant at følge de månedlige resultater fra fabrikken, hvor priserne siden efteråret 2010 kun havde været for opadgående. Meldingerne om den forventede store melproduktion i dette års kampagne var også nået ud til markedet - måske med god hjælp fra industriens egne udmeldinger - og forventningen til prisfald lå derfor lige om hjørnet. I dag er prisfaldet en realitet, og det vil kunne mærkes i de kommende måneders resultater. Størrelsen af prisfaldet kendes ikke, men et kollaps i priserne, som vi så det for et par år siden, forventer vi ikke gentaget. Meget vil dog afhænge af den globale forbrugsudvikling. I Europa er afsætningen i bedste fald stabil, men i Fjernøsten stiger stivelses-

forbruget med 10% årligt, og spørgsmålet er så, om dette kan dækkes af den øgede produktion af tapioka, og specielt i en tid, hvor det største produktionsland, Thailand har haft voldsomme oversvømmelser?

Kvotesystemet er nu historie for AKV, og selv om visse lande også fremover vil kunne opretholde et kvotesystem, vil kartoffelmelsproduktionen i Europa undergå store ændringer i de kommende år. De danske avlere og fabrikker vil kunne komme styrket ud af denne proces, men det forudsætter, at de danske rammebetingelser ikke ødelægges af nationale omsiggribende afgifter eller andre forringende planer. Vi tror på mulighederne og udvikler AKV i samarbejde med vore partnere.

God kampagne på fabrikken

Af adm. direktør Niels Eriksen

Årets kampagne på fabrikken sluttede tidligt mandag morgen den 5. december 2011 med en samlet stivelsesproduktion på godt 42.000 ton. Den vil blive husket som den sidste under kvotesystemet samt for en meget tilfredsstillende afvikling af selve produktionen.

1.870.000 hkg kartofler er leveret AKV med et smudsindhold på 6,0%, og det gennemsnitlige stivelsesindhold blev 19,7%. Smudsindholdet har været højt og afspejlet kampen for at få kartoflerne op. Den øgede smudsmængde har udfordret det nye vaskeri og resulteret i større affaldsmængder og et større vandforbrug, men samlet set har driften af vaskeriet levet op til forventningerne. Enkelte leverancer har dog haft usædvanligt høje smudsmængder og ville under normale forhold være blevet afvist. Tekniske forbedringer i vaskeriet forud for kampagnen forbedrede selve

vaskeprocessen, og kun få fremmedlegemer har passeret videre til selve produktionen, hvor der i kampagneperioden hverken har været større nedbrud eller væsentlige reparationer. Med meget høje effektive driftstider på både stivelses- som proteinanlægget er produktionen forløbet bedre end nogensinde. Det har medvirket til et minimumforbrug af energi og hjælpestoffer og gjort kampagneperioden mindre stresset, end den normalt kan være for de involverede medarbejdere.

Kvaliteten af stivelsen har uændret været i top både på de fysiske og i de mikrobielle parametre, og efterårets kontroller fra Lloyds auditorer har vist, vi fuldt ud er berettigede til certifikaterne indenfor såvel kvalitet, fødevarer sikkerhed som energistyring.

Nematoder i Danmark ?

Af agrochef Chr. Feder, KMC og agrochef Henrik Pedersen, AKV

Anstrengte sædskifter og ensidig avl af sorter med den samme resistens skaber en forøget risiko for angreb af f.eks. kartoffelnematoder

Uden officiel bekræftelse har der de seneste år gået rygter om nematoder: "Der er set nematodeangreb i Kuras og Oleva" – "det kan ikke passe, de er jo begge resistente". Men det kan godt passe, for Kuras og Oleva har kun resistens mod 2 typer nematoder, og vi ved, at der findes i hvert fald 7 typer. Hidtil har vi i Danmark kun konstateret den type, der hedder Ro1, som er den type, som de fleste melsorter har resistens imod. Men i alle vore nabolande er det nogle af de andre typer, der skaber problemer.

Godt værktøj til rådighed

Det er ikke helt uventet, at de andre typer nematoder skulle dukke op i Danmark. Anstrengte sædskifter og ensidig anvendelse af den samme resistens skulle – i teorien – give den slags problemer. Man kan heller ikke sige, at der ikke jævnligt er blevet advaret mod, at det kunne ske.

"Heldigvis" har man haft lignende problemer i Holland allerede for en del år siden, og her er der gjort et kolossalt arbejde med forædlingen i retning af udvikling af resistente sorter. Derfor har hollænderne i dag har en række sorter, som både har bred resistens og udbytte på niveau med de sorter, vi avler i dag. Så man kan sige, at vi har "noget ordentligt værktøj i værktøjskassen".

Mange smitemuligheder

Nematoder (også kaldet kartoffelål) spredes med jord – jord på læggekartofler, jord på maskiner, sandflugt, jord fra haver, kompost, haveløg osv. I udlandet har den væsentligste årsag til spredning af nematoder været salg af ukontrollerede læggekartofler. Det skyldes, at der ikke har været no-

gen kontrol med forekomst af nematoder i de arealer, hvor læggekartoflerne er dyrket.

Heldigvis er dette et mindre problem i Danmark, da det ikke er tilladt at anvende andet end kontrollerede læggekartofler eller egen-producerede læggekartofler. Endvidere kan nye typer nematoder opstå ved resistensbrydning, hvis der ensidigt anvendes samme resistente kartoffelsort, hvor der er en forekomst af nematoder.

Overvintrer i cyster

Der findes 2 overordnede typer nematoder, Ro (Rostochensis) og Pa (Pallida), som begge er opdelt i undertyper: Ro1,4 – Ro2,3 – Pa2 og Pa3. Nematoderne overvintrer fra sæson til sæson som larver, der er ligge i den døde hun-nematodes krop, en såkaldt cyste. Nematoderne kan overleve i cysterne i op til 20 år. Når der avles kartofler i jorden, udklækkes 60-70% af cysterne. Avles der andre afgrøder, klækkes der 30-35%. Der sker kun opformering af nematoderne, når der avles modtagelige kartoffelsorter. Hvis der avles resistente sorter, sker der ingen (eller næsten ingen) befrugtning af hunnerne, hvorved der sker en reduktion af antallet af nematoder i jorden.

Udbyttetab uanset sorten

Nematoderne angriber rødderne og forhindrer optag af vand og næringsstoffer. Ved betydelige angreb opstår der deciderede pletter med misvækst i marken. Ved lette angreb kan det være vanskeligt at se angrebene, da de let forveksles med angreb af rodtilsvamp. Man skal især være opmærksom på, at hvis man har fået angreb af nematoder, så koster det også udbytte, selvom der anvendes en nematoderesistent sort. Nematoderne angriber også rødderne på de resistente sorter, de kan blot ikke formere sig. Det er således bedre at forebygge end at helbrede.

Anbefaling mod nematoder

- 1: I sædskifter med 3 eller flere kartoffelfrie år anbefales det at anvende en sort med multiresistens mod nematoder mindst hver 3. gang man avler kartofler i marken.
- 2: I marker med mere anstrengte sædskifter, dvs. mindre end 3 frie år, anbefales det at anvende sorter med multiresistens hver anden gang.
- 3: I marker, hvor man har mistanke om forekomst af nematoder, skal man have en bevidst strategi:

- a) År 1: Multiresistent sort
- b) År 2: Multiresistent sort, men ikke samme sort som i år 1
- c) 3 kartoffelfrie år
- d) Endnu engang multiresistent sort

Strategien i pkt. 3 vil effektivt nedbringe eventuelle forekomster af nematoder i marken. Når der avles kartofler efter kartofler med 2 forskellige sorter med multiresistens "formerer nematoderne sig ihjel".

Den hårde måde

Mange vil nok spørge: Er det nu også nødvendigt? Og JA, det er det, nematodeangreb skal tages meget alvorligt. Dels fordi det sænker udbyttet markant, dels fordi der er lovgivning på området, og der er anmeldelsespligt til Plantedirektoratet, hvis der findes nematoder. I Holland og i den vestlige del af Tyskland har man (og har stadig) haft betydelige problemer med nematoder. Her har kartoffelavlerne måttet lære det på den hårde måde - i disse områder kan man f.eks. ikke avle

Kuras, Oleva eller for den sags skyld Kardal!

Kartoffelbrok omkring os

I de samme områder har man desuden set en anden uheldig konsekvens af anstregte sædskifter, nemlig kartoffelbrok. Vi har ikke nogen som helst meldinger om forekomst af kartoffelbrok i Danmark, *men* der er fundet flere racer i landene omkring os (Tyskland, Holland og Sverige). Derfor er der god grund til at være opmærksom på kartoffelbrok, *inden* vi finder det.

Voldsomme konsekvenser

Konsekvenserne ved fund af kartoffelbrok er langt mere drastiske end ved fund af nematoder. Det kan på det nærmest sammenlignes med fund af mund- og klovsyge i en kvægbesætning. Det betyder forbud mod avl af kartofler, og indførelse af sikkerhedszoner til naboer med krav om avl af resistente sorter mm. Heldigvis er de fleste af de sorter, der er multiresistente overfor nematoder, også multiresistente overfor diverse kendte typer brok - se skemaet.

Sort	Nematode - Type				Brok - Type				
	Ro1,4	Ro2,3	Pa 2	Pa3	1	2	6	8	18
Kardal	HR	HR			HR				
Kuras	HR				HR	R			
Stayer	HR				HR				
Energie	HR		HR	HR	HR	HR	R	?	
Signum	HR		HR	HR	HR	HR	HR	?	R
Oleva	HR				HR				
Avarna	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR
Festien	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR
Seresta	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR	HR
Avenance	HR	HR	HR	HR		HR	HR		
Aventra	HR	HR	HR	HR		HR	HR	HR	HR
Aviron	HR	HR	HR	HR	HR			HR	
Avenue	HR	HR			HR				
Aviala	HR	HR			HR				
Avano	HR		HR	HR		HR	HR	HR	HR

HR: Høj resistens

R: Lav resistens

Spørg os om nematoder og brok!

Ovenstående vedrørende nematoder og kartoffelbrok er væsentligt og skal tages alvorligt. Angreb af nematoder eller kartoffelbrok kan ikke alene have betydelige konsekvenser for den enkelte kartoffelavler, men kan også få konsekvenser for

det samlede erhverv. Konsulenterne i AKV og KMC står til rådighed med rådgivning og yderligere information omkring de 2 emner, og man må meget gerne stille uddybende og opklarende spørgsmål.

AKV ser fremad

Af adm. direktør Niels Eriksen og agrochef Henrik Pedersen

Med kvotesystemets ophør vil markedet for stivelse blive ændret. Afkoblingen betyder, at avlere i hele Europa i løbet af de næste år vil overveje, om de fortsat skal dyrke kartofler eller finde andre afgrøder. Vi har brugt megen tid på at drøfte denne situation i bestyrelsen, med Cargill og i branchen i det hele taget. Forventningen er, at produktionen vil fortsætte det første år, men derefter gradvist blive reduceret i specielt Tyskland og Frankrig.

+ 25

Og hvad skal kartoflerne koste, og hvordan bliver de nye markedsudsigter? Det er i denne proces lettere at stille spørgsmålene end at give svarene, men det er meget væsentligt at drøfte fremtiden - både forventningerne og usikkerhederne - med alle involverede. Derfor vil formiddagens tema for avlermødet den 24. januar 2012 omfatte en række forhold for kartoffelavl og udvikling indenfor stivelsesmarkedet. Både AKV og Cargill ser muligheder, og disse vil blive præsenteret på mødet. Vi har til mødet inviteret Cargills nytiltrådte kommercielle direktør for stivelse og sødestoffer i Europa, Jakob Rasmussen, og han vil give sit billede af situationen nu og fremover.

Avlermødet vil herudover give et billede af forventninger til årets resultat, et kontraktssystem uden myndighedernes aftryk, afregningssystem for kartoflerne i 2012 og en eftermiddag med faglige indlæg. De faglige indlæg vil tage udgangspunkt i resultaterne fra forsøgsmarken i 2011, status på optimeringsprojektet "+25", sygdomme i avlen, ny lovgivning, pesticidafgifter m.v.

Som det fremgår, vil avlermødet endnu engang indeholde mange interessante indlæg, og reserver derfor allerede nu **Tirsdag den 24. januar 2012** til møde med kolleger i branchen og en række interessante indlæg.

Gode erfaringer med jordløsning

Af agrochef Henrik Pedersen

En positiv oplevelse i 2011

Jordløsning efter lægning har i 2011 været afprøvet i en del forsøg og mange steder i praksis. Forsøgene har vis pæne merudbytter, og dette på trods af, at forventningerne i år ikke var så store. Den store gevinst ved jordløsning skulle nemlig ligge i en bedre vandforsyning på grund af en bedre rodudvikling, og netop vandmangel har som bekendt ikke været det store problem i år!

Forsøgsresultater 2011

Sted	Antal	Merudbytte i 19,5% kartofler
AKV	3	24 hkg/ha
KMC	9	18 hkg/ha

Merudbyttet har således repræsenteret en værdi af omkring 1.000 kr/ha, og ved en omkostning på ca. 400 kr. for udførelse er dette tilfredsstillende i et år med lave forventninger. Der er også lavet forsøg med jordløsning inden lægning, men dette har kun givet et beskedent merudbytte.

Fra praksis er der positive meldinger. I Nordjylland har der kørt flere Agrisem Cultiplow. På visse jordtyper (specielt lidt lavere liggende) kan jorden blive så løs/våd, at det giver optagningsproblemer. Den løse jord gør i almindelighed, at der skal lidt mere fokus på optagningen - indstilling af dybde, og at kartoflerne sidder lidt mere spredt i den løse jord.

På basis af et års positive resultater er det for tidligt at sige, at alle skal investere i jordløsnere til kommende sæson. Der vil derfor være mulighed for at leje jordløsnere og dermed få yderligere erfaringer, inden alle kommer i investeringshjørnet.